

PRO ARCHIA

Poeta M. Ciceronis, cum F. Syluii Commentariis, Oratio.

Vendatur Iodoco Badio sub Gratia & Priuilegio a tero
go huius explicandis.

1534

PRIVILEGII TENOR.

CAutum est autoritate subregia, ne quisq̄ Commētarios
Frācisī Syluī Ambiani hos in Orationē M. Tullī Ci
ceronis pro Archia Poeta triēnio p̄ximo rursus in amplissi
mo Frācorū regno imprimere audeat, aut alibi impressos in
dicto regno venundare, aut quouis pacto distrahere, sub pœ
na confiscationis librorum sic impressorū & arbitraria, præ
ter eum cui imprimendos mādauit. Mandauit autem hos &
plures alios Iodoco Badio Ascēso, tradito diplomate, signa
to manu C. V. Parisiensis Præfecti.

De la Barre.

Ruerendissimo in Christo Patri Eustathio
Croyo, Attrebatensium Episcopo,
Franciscus Syluius S.

Xpectabam occasionem mihi dari, vt
aliquid laborum meorum tibi nuncu-
parem. Eam mihi nuper oblatam esse
vehementer lætor. Quum enim mense
superiore enarrarem discipulis meis
Orationem M. Ciceronis pro A. Licin-
io Archia Poeta, visum est mihi com-
mode sumi argumētū, vt tibi dedicarē
Cōmētarios, quos i eā orationē scribe-

remus. Vt enim puerum Ciceronem Archias docuit, ita tu
me præceptore puer vsus es. Vt meritum munus præcepto-
ri Cicero hac defensione persoluit, ita tibi discipulo munus
te non indignum offerre videor, quo tibi magis dilucida fiet
hæc Ciceronis oratio, ex qua cognoscas quantam voluptatē
atq; vtilitatem capere possis ex his literarum studiis, quæ tu
puer præter cæteros diligēter excoluisti. Atq; vt artium scri-
ptores tradunt liberos honori esse parentibus, ita arbitror
præceptoribus discipulos non paruam laudē afferre. Vtq; cæ-
teros omittam, quis non credat ad Archiæ gloriā mul-
tum accessisse, q; Ciceronem docuerit? Q; tibi quoq; præ-
ceperim, non paruæ mihi gloriæ duco: non tam q; merito
factus sis Pontifex, quàm quòd in familia clarissima ortus
sis, ex qua plurimi & principum gubernatores, & bellorum
duces prodierunt. Auunculus tuus D. Humbercorius, bel-
licis laudibus tam excellens fuit, vt eo in acie occiso spes Gal-

liæ nostræ collabi visa sit. Nobilissimus vir atq; integerrimus pater tuus Federicus Croyus in bello Veneto Maximiliani Legatus fuit. Idem fuit Imperatoris Caroli V, vt ita dicam, magnus magister. Eius opera in legationibus idē Carolus sæpe vsus est: cui q̄ carus ipse fuerim, scio. Fratrem tuum Hadrianum bellatorem egregium q̄ carum Carolus Imperator habeat, illud documento est, q̄ ætate superiore quum in Italia imperatoriis coronis ornaretur, eum in tēplo ex innumerabilibus Germaniarum atq; Hispaniarum Principibus vnum ad se vocauerit, atq; ibi quantum ei se eiusq; maioribus debere sentiret, testatus sit: eamq; ob rem oppidum Roelxium (cuius hic frater tuus dominus est) in comitatū euexerit. Iam frater tuus Ioannes magnam de se spem omnibus præbuerat, sed immatura morte præreptus, eā spem dolore commutauit. Sed iam finem faciam, ne pro orationis ac commentariorum paruitate nimium crescat hæc epistola. Hos igitur Commentarios comiter accipe, & bene vale. Parisiis ex schola Tornaca. XXX. die Octobris. M.D. XXX.

INDEX

CRERVM VERBORUM ac sententiarum insignium in Oratione Ciceronis pro Archia Poeta, & in Francisci Syluij Ambiani in eandem commentarijs. serie literaria collectus. Index & primum. de

A

Abdere literis. folio. v.
Accedere lumina folio. vii.

Accius Poeta. xii.
Accio multo senior Pacuius. xiiii.

Achillem cur felicem appellarit Alexander Magnus. xii.

Acroama. ix.
Africani minoris eloquentia. vii.

Alexander Magnus stans ad sepulcrum Achillis quare appellauerit eum felicem, & cetera. folio. xii.

Animus humanus a prudentioribus philosophis censetur aeternus. fol. xiii. & xiiii.

Anima est triplex. ix.

Antiochia. iiii.

Appeto & expeto quod differant. vii.

Archias versus lex tempore faciebat. viii.

Artium humanitatis cognatio. i.

Ascribere ciuitati, in ciuitatem, & in ciui-

tate. iiii.

Pro ciue se gerere. v.

Auerfus a nullis. ix.

B.

Bellare & antique Bellari. xiiii.

C.

Catonis Maioris eloquentia. vii.

Catulus prenomine Quintus. iiii.

C. Lelii eloquentia, quanta fuerit. viii.

C. Marius videatur Marius.

Celebris vrbs. iiii.

Census ratio. v.

Census quid sit. v.

Cherys Alexandri Magni poeta imperitus folio. xii.

Ciceronis ingenium. i.

Ciceronis prima institutio. ii.

Ciuitati, in ciuitate, & in ciuitate ascribere. folio. iiii.

Cri. Octavius. iiii.

Cogitate aduerbium a Cicerone usurpatum. folio. viii.

Commoueri. viii.

Conciliare amorem, odia, & inuidiam. folio. viii. Item Conciliare ab illo, & apud illum & c. ibidem.

Confiteor de amore & similibus. xiiii.

Confederatus, ut conuiuis, communiceps & multa alia non sunt

in latinissimorum hominum usu. iiii.

Conformata vox. i.

D.

Dare veniam. ii.

Dare potestatem ibidem.

Deformati fructus. i.

Delubrum Homeri. ix.

Diligere cum addito vehementiae. ix.

Disciplinarum inter se colligatio. ii.

Doctrina an naturalis plus possit. vii.

Domicilium. iiii.

E.

Eloquentiae iactantio est vitanda. i.

Eloquentia Scipionis Africani Minoris quanta fuerit. vii.

Eloquentia C. Lelii quanta fuerit. vii.

Eloquentia Catonis Maioris. vii.

Ennius poeta Africanus charus. x.

Ennius poeta in Scipionum sepulcrosus cum titulo. xi.

Ennius fuit natione Rudius. xi.

Ennius iterum. xiiii.

Excessit e pueris. iiii.

Exercere iudicium. ii.

Expeto & appeto quod differunt. vi.

Exprimere. vii.

Ex pueris excedere quod sit. folio. ii. & iiii.

INDEX

F Amā ingenij hō
minis expectatio
expectationē ip-
sius aduēt⁹ suparet. ii.
Fructus deformatj. i.
Fructus studiorū. i. vii.
Fuluius Nobilior prę-
nomine Marcus. xiii
Furor poeticus. ix.
Furius Philus pręno-
mine Lucius. vii.

G Alli olim sunt
gręce vt nūc la-
tine locuti. xi.
Gerere se pro ciue qđ
sit. v.
Gloriæ cupidī (fuerūt
fere philosophī, cui⁹
pbatio habet. fo. xiii.
Gloriæ Romani prę-
ceteris cupidī. xiii.
Gustare. viii.

H Eraclea. iiii.
Homeri patria
incerta & qđ vr-
bes & populi de ea
certabant. ix.
Homeri delubrum. ix.
Humanitatis artiu⁹ in-
ter se cognatio. i.

I Actātia eloquētia ē
oratori pniciosa. i.
Iniucundus. iiii.
Informare. iiii.
Ingenium Cic. i.
Inititutio prima Cice-
ronis. i. i.
Irrepere in tabulas qđ

fit. v.
Iudicium exercere. ii.
L.

L Atinę linguae
pœnuria. xi.
Laudes marmo-
ratę quę sint. x.
Laudis studio trahi-
mur omnes. xii.
Laus pręclara est mer-
ces virtutis. xi.
Lęlii eloquētia. vii.
Lectissimus vir. ii.
Lex Papia. v.
Libertas testamento-
rum. vi.
Literam scripsisset nul-
lam. viii.
Literis abdere. v.
Literarum lumen. vi.
Literam nullā frequē-
ter dicit Cic. viii.
L. Furius Philus. vii.
L. Plotius poeta a C.
Mario dilect⁹ ob poe-
ticam. ix.

Lumen literarum. vi.
Lumen accēdere. vii.
M

Maledictum. vi.
Manubię Mar-
tis cōsecratę
musis. xiii.
M. Fului⁹ nobilior; di-
ctus. xiii.
Marius fuit ineloquēs
sed vir strenuus. ix.
Marmoratę laudes qđ
sint. x.
Martis Manubię mu-
sis consecratę. xiii.
Memoriā vltima. i.

Merces virtutis est p̄-
clara laus. xiii.
Metellus Cęcilius Nu-
midicus. iiii.
Milites rure exercitati
& educati sūt vrbanis
p̄statiores. & quare. 12.
Moueri. viii.
Musis consecratę Mar-
tis manubię. xii.

N Atura an doctri-
na pl⁹ possit. 7.
Nascit poeta. 7.
Nobilior Fuluius prę-
nomine Marcus. xiii

O Ctavius pręno-
mine Cnęus. 3.
P

Pacuius poeta
fuit Accio poe-
ta multo seni-
or, licet eum conue-
nerit & viderit. fo-
lio. xiii.
Papia lex. v.
Philosophię studia qđ
vtilitatis conferant.
fo. vii.
Philosophi glorię cu-
pidi, nā de cōtēnēda
gloria scribentes nos
men suū pręscripse-
runt vt gloriā inde
consequantur. xiii.
Pingue sonātibus au-
thoribus non lati-
nis. xii.
Plotius poeta a Ma-
rio dilectus. ix.
Poeticę rei studium. 6.

INDEX

Poetā nasci.viii.bis.
 Poetas esse sanctos au-
 thore Ennio.viii.
 Poetarum furor.ix.
 Poetę aliquando habi-
 ti odio,xiii.

Poetę rursus censent
 a Cicerone sancti.fo-
 lio.xv.

Poeticorum studiorū
 vtilitas.vii.

Pōpei Magni Theo-
 phanem gratus ami-
 mus.xii.

Potestatem dare.ii.
 Profligati homines.6.

Q Vesio a vobis.i.
 Q. Catulus.iii.

Ratio census.v.
 Requiem & Re-
 quietem dici-
 mus.vi.

Responsum Themi-
 stoclis.ix.

Reuinci.v
 Reuocare.viii.

Roscii Histriōis mors
 multum fleta.viii.

Roscii Histriōis de-
 formitas.viii.

Rudję Ennii patria p
 ipsum clara.xi.

Rustici milites sūt vr-
 banis meliores.xii.
 Rure educati & istitu-
 ti sunt vrbanis prę-
 stantiores.fo.xii.

S

Sancū quid sit. ix.
 Scipionis Africa-
 ni Minoris quā-
 ta fuerit eloquētia.s.

Sigeum promontoriū
 vbi sit.xii.

Syllæfacinus in malū
 poetam.xii.

Sonare pingue.xii.
 Statuę positę.vii.

Studiū rei poeticę &
 studiorū successus.6.

Studiorū fructus. vii.
 Studia philosophię

quid vtilitatis confe-
 rant.vii.

Studiorum poeticorū
 vtilitas.viii.

Sub ea cōditōe &c.12.
 Suppetere.v.

T

Tabularium.iii.
 Tabularium ite-
 rum qd sit.iiii.

In tabulas irrepere,qd
 sit.v.

Testamentorum libe-
 tas quę sit.vi.

Themistoclis arguti
 responsum.ix.

Theophanes histori-
 cus fuit.xii.

Tigranis Regis scom-
 ma in paruas Lucul-
 li copias.xi.

Toga virilis.iii.

Trahimur omnes lau-
 dis studio,xii.

Trahimur natura ad
 &c.fo.xiii.

Dare veniam & pote-
 statem.ii.

V

Veniam dare. ii.
 Venia p facul-
 tate accipit.ii.

Versus ex tempore fa-
 ciebat Archias. viii.

Vers^o latini & Gręci.x
 Virilis toga.iii.

Virtutis merces est p-
 clara laus.xiii.

Vltima memoria.i.
 Vltimum pro primo.i.

Vox conformata.i.
 Vrbs celebris.iii.

Vtilitas studiorū poe-
 ticorum.vii.

FINIS.

Argumentum.

A Licinius Archias Antiochiæ natus, poeta Græcus, ingenii gloria præstabilis in Italiam venit, quæ tñ Græcarum disciplinarum plena erat. Itaq; hunc Tarentini, Rhegini, Locræses & Neapolitani ciuitate donauerunt. Postea Romã C. Mario & Q. Catulo COSS. venit. Eũ Luculli domum suam receperunt, quem alii quoq; viri clarissimi coluerunt. Satis longo interuallo cum L. Lucullo Prætore in Siciiliã profectus est. Inde cum eodem Lucullo decedens venit Heracleam, quæ ciuitas cũ populo Ro. foederata erat. Ascribi se in eam ciuitatem voluit. Id quum per se, tum Luculli gratia ab Heracliensibus impetrauit. Postea Romana ciuitate Syllani & Carbonis lege donatus est, quæ erat, vt ciues Romani essent, qui ex foederatis ciuitatibus ascripti fuissent, si tum quum lex ferebatur in Italia domicilium habuissent, & si .lx. diebus apud Prætorem professi essent. Hunc Archiam iam senem quidã nomine Græchus accusauit, q; quum ciuis non esset, se pro ciue gereret, Eum ciuem non esse probauit, q; Heracliæ ascriptus non esset. Id enim in publicis Heracliensium tabulis scriptum esse negabat, q; domicilium in Italia non habuerit, q; apud Prætorem professus non sit, q; a Censoribus census non fuerit. Hunc autem Cicerò hac oratione defendit, quia eo præceptore primo puer vsus fuerat. Ostendit igitur eum in ciuitatem ab Heracliensibus ascitum fuisse, & credendum potius Lucullo & Heracliensibus id confirmantibus, q̃ tabulis, si extarent, quæ tamen bello Italico exustæ fuerant. Domicilium Romæ eum habuisse, & professum esse apud Prætorem Q. Metellum probat. Q; a Censoribus census nõ fuerit, id purgat. Cur tantopere Archia delectetur, quæ quum ex aliis studiis tum maxime ex poeticis & voluptas & utilitas capiatur, abunde docet. Postremo concludit per enumerationem. Genus causæ iudiciale. Status coniecturæ.

SIQVID est in me ingenii iudices, quod sentio
 quod sit exiguum: aut si qua exercitatio dicendi,
 in qua me non inficior mediocriter esse versa-
 tum: aut si huiusce rei ratio aliqua ab opti-
 marum artium studiis & disciplina profecta,
 a qua ego nullum confiteor ætatis meæ tempus abhorruis-
 se: earum rerum omnium vel in primis hic A. Licinius fru-
 ctum a me repetere prope suo iure debet. Nam quoad lon-
 gissime potest mens mea respicere spatium præteriti tempo-
 ris, & pueritiæ memoriam recordari ultimam, inde usque repe-
 tens, hunc video mihi principem & ad suscipiendam & ad
 gradiendam rationem horum studiorum extitisse.

Ultima
 memoria.

F. Syluii Ambiani in eandem commentarii.

SI quid est in me) Solet Cicero in principio defensionum honestam aliquam
 causam afferre, cur ad defendendum descenderit, ne descendisse videatur
 aut aduersarii odio, aut gloriæ cupiditate, aut spe quæstus. Idque in accusatio-
 ne faciendum est diligentius. Quod sentio quod sit exiguum) Eloquentiæ ia-
 ctatio turpissima oratori est. Itaque eam ab se Cicero amolitur. Authore Quin-
 tiliano lib. xi. Eloquentiam quidem quam plenissimam aduersæ partis aduoca-
 tis Cicero cōcederet, sibi nunquam in agendo immodice arrogauit. Illius sunt enim,
 Si quid est in me ingenii iudices, quod sentio quod sit exiguum &c. Nam quo mi-
 nus ingenio possum, subsidio mihi diligentiam comparauit. Negat quoque Cice-
 ro in lib. Tusculanarum quæstionum primo se ferre moleste, quod ingeniosus non
 sit, nam melancholicus non est. Omnes enim melancholicos esse ingeniosos
 Aristoteles tradit. Id autem est in Problematum Aristotelis lib. Si qua exer-
 citatio dicendi) Quæ ad dicendifacultatem valet plurimum. Vfus enim dicē-
 di magister optimus est, ut ait Cicero de Oratore. Huiusce rei) id est dicēdi.

Eloquentiæ
 iactatio.

Ciceronis
 ingenium

Optimarum artium) & præcipue philosophiæ, quæ rationi dicendi confert
 plurimum. Nullum ætatis meæ tempus) Cicero adolescens philosophiæ ope-
 ram dedit. Posteaque ad rep. accessit, quod ocii supererat, id eiusdem philosophiæ
 studiis impertiebat. ad extremum rep. Cæsaris dominationis occupata, dum causæ fo-
 renses & Senatoriæ contigerunt, ad eandem philosophiam totum se retulit.

Mens mea) Animus enim est quo volumus, mens quæ in minimis. Ulti-
 mam) id est primam. Ut in libro Rhetoricæ ad Herennium. j. Si non ab ultimo initio
 repetere volumus. Inde usque) id est usque ab eo tempore. Principem) id est
 auctorem. Ingradiendam) id est aggrediendam & inchoandam.

Ultimum
 pro primo

F. SYLVIVS IN ORAT.

Quæ si hæc vox huius hortatu præceptisque conformata, non nullis aliquando salutis fuit: a quo id accepimus, quo cæteris opitulari, & alios seruare possemus, huic profecto ipsi, quantum est situm in nobis, & opem & salutem ferre debemus. Ac ne quis a nobis hoc ita dici forte miretur: quæ alia quedam in hoc facultas sit ingenii, neque hæc dicendi ratio aut disciplina: nec nos quidem huic cuncti studio penitus unquam dediti fuimus: Etenim omnes artes, quæ ad humanitatem pertinent, habent quoddam commune vinculum, & quasi cognatione quadam inter se continentur. Sed ne cui vestrum mirum esse videatur, me in questione legitima, & in iudicio publico, cum res agatur apud Prætores populi Romani lectissimum virum, & apud seuerissimos iudices, tanto conuentu hominum ac frequentia, hoc uti genere dicendi: quod non modo a consuetudine iudiciorum, verum etiam a forensi sermone abhorreat: queso a vobis, ut in hac causa mihi detis hanc veniam, accommodatam huic reo, vobis quemadmodum spero non molestam: ut me pro summo poeta atque eruditissimo homine dicentem, hoc concursu hominum literatissimorum, hac vestra humanitate, hoc denique Prætores exercente iudicio, patiamini de studiis humanitatis ac literarum paulo loqui liberius: & in eiusmodi persona, quæ propter otium ac studium minime in iudiciis periculisque tractata est, uti prope nouo quodam & inusitato genere dicendi.

Artium humanitatis cognatio.

Quæso a vobis.

Hæc vox) mea. Hortatu præceptisque) Discipulos enim præceptores rebus illis duabus potissimum instituunt hortatu & præceptis. Conformata) id est formata. Ut deformatos fructus appellat Quintilianus eos qui delapsis floribus iam formati existunt. Inde versus translatione libro sexto est: Sed iam decimum ætatis ingressus annum, certos atque deformatos fructus ostenderat. Inde probari potest illud præceptum Quintiliani libro primo. A sermone Græco, inquit, peritum incipere malo quia latinus, qui pluribus in yfu est, vel no

bis nolentibus se perhibet: simul quia disciplinis quoque Græcis prius institutus est, unde & nostræ fluxerunt. Idem præcipit a poetis auspicandum, & protinus utendum esse præceptore optimo. Hæc omnia a se ante facta Cicero hoc loco ostendit, qui A. Licinio Archia Græco poeta doctissimo primam operam dedit. Quo cæteris opitulari Nam vis eloquentiæ patet latissime. Hac enim, ut ait Cicero libro de Oratore secundo, cohortamur, hac persuademus, hac consolamur afflictos, hac deducimus perterritos a timore, hac gestientes comprimimus, hac cupiditates iracundiasque restringimus, hæc nos iuris legum urbium societate deinxit, hæc a vita immani & fera segregavit.

Ciceronis
prima in-
stitutio.

Alios) id est reos. Alia quædam facultas) id est poetica. Nam poeta erat Archias, Cicero orator. In hoc) Archia. Neque hæc dicendi ratio) in Archia fuit, scilicet. Nec nos) oratores. Ad humanitatem pertinent) Humanitatem Aulus Gellius libro decimotertio esse dicit, quam Græci *ἡμετέριον* vocant, nos eruditionem institutionemque in bonas artes dicimus, quod huius scientiæ cura & disciplina ex uniuersis animantibus uni homini data sit. Contententur) id est coniunguntur. Ut libro de Oratore tertio. Est etiam illa Platonis vera, & tibi Catule certe non inaudita vox, Omnem doctrinam harum ingeniarum & humanarum artium uno quodam societatis vinculo contineri. Hic est ille orbis doctrinæ, quam Græci *ἐγκυκλοπαιδείαν* vocant, ut est apud Quintilianum libro primo. In quaestione legitima) id est in causa lege constituta. Quaestionem hoc loco pro causa habente controuersiam dicit. Alias quaestionem, legem, & iudicium pro eadem re Cicero dicit pro Milone. Inde constituere quaestionem legem aut iudicium dicimus, pro eo quod est discernere, & ut ita dicam, commissionem dare vocandi quenquam in iudicium.

Disciplina
rum colligatio.

In iudicio publico) Quæ publica quæ priuata sint iudicia alio loco scripsimus. uti etiam scripsimus de eligendis iudicibus, de eorum sortitione, de quaestore, de Prætoribus, qui causæ præesset. Lectissimum virum) id est clarissimum & nobilissimum. Ut pro M. Fonteio, Num etiam de matris hunc complexu lectissimæ miserimæque foeminæ vobis inspectantibus auellet atque abstraheret? Seuerissimos) apud quos nullus sit lenitatis clementiæ & misericordiæ locus. Hoc uti genere dicendi) quod est quietum equabile temperatum, & pene philosophicum, quod a forensi quantum distet significat Cicero in prooemio libri de Officiis primi. Veniam) id est facultatem & potestatem. Ut libro de Oratore primo. Dabis hanc veniam mi frater, ut opinor, ut eorum quibus summa dicendi laus a nostris hominibus concessa est, auctoritatem Græcis antepoñam. Dare quoque potestatem idem dicit in Diuinatione. Neque L. Philoni in C. Seruilium nominis deferendi potestas est data. Facere potestatem dici alibi scripsimus. Exercente iudicium) Exercere iudicium, pro eo quod est præesse iudicio, dici alio loco docuimus. Liberius) quam in causis iudicialibus fieri solitum sit. In eiusmodi) id est in tali. Persona. i. A. Licinio.

Lectissim⁹ vir.

Venia pro
facultate.
Dare veniam & potestatem.
Exercere iudicium.

Minime in iudiciis periculisque versata est) id est in iudicium vocata non est, causam nunquam dixit.

F. SYLVIVS IN ORAT.

Quod si mihi a vobis tribui concediq; sententiã, perficiã profecto vt hunc A. Liciniũ nõ modo non segregandũ cũ sit ciuis a numero ciuiũ, verũ etiã, si non esset, putetis asciscẽdũ fuisse.

Ex pueris Nã vt primũ ex pueris excessit Archias, atq; ab his artibus, quibus ætas puerilis ad humanitatem informari solet, se ad scribendũ studiũ cõtulit. Primũ Antiochiã (nã ibi natus est, loco nobili & celebri quõdã vrbe & copiosa & eruditissimis hominibus liberalissimisq; studiis affluentibus) celeriter antecellere omnibus ingenii gloria contigit. Post in ceteris Asię partibus, cũcteq; Gręcię, sic eius aduentus celebrabatur, vt famã ingenii expectatio hominis, expectationẽ ipsius aduētus admiratioq; superaret. Erat Italia tũc plena Gręcarũ artium ac disciplinarũ, studiaq; hæc & in Latio vehemẽtius tũ celebrãtur, q̃ nũc iisdẽ in oppidis: & hic Romę propter trãquillitatẽ reip. nõ negligebãtur. Itaq; hũc & Tarẽtini & Rhegini & Locreses & Neapolitani ciuitate cæterisq; p̃miis donarũt, & oēs qui aliqd de ingenii poterãt iudicare, cognitione atq; hospitio dignũ existimarũt. Hac tãta celebritate famę, cum esset iã absentibus notus, Romã venit Mario Coss. & Caturlo. Nactus est primũ Coss. eos, quorũ alter res ad scribendũ maximas: alter cũ res gestas, tũ etiã studiũ atq; aures adhibere posset. Statim Luculli, cũ p̃textatus Archias esset, eũ domũ suã receperũt: sed em̃ hoc nõ solũ ingenii ac literarũ, verũ etiã nature atq; virtutis, vt domus quę huius adolescẽtiã prima fuerit, eadẽ esset familiarissima senectuti. Erat tẽporibus illis iucũdus Q. Metello illi Numidico, & eius Pio filio.

Excessit Nam vt primũ) Narratio est, quo docet eũ ab Heraclienſibus ascriptum in
ex pueris. ciuitatẽ, ideoq; ciuem Romanũ factũ esse. Ex pueris excessit) vt in Andria
Informare Terentius, Nã is postq̃ excessit ex ephēbis Sofia. His artibus) vt grãmatica.
 Ad humanitatẽ).i. ad artes humanas. Informari).i. cõformari & institui,
 vt in lib. de Officijs. Nemini parere animus bene informatũ a natura velit,

nisi præcipienti aut docenti, aut utilitatis causa iuste & legitime imperati. Primum Antiochię) Antiochia Syrię vrbs est diuitiis, magnitudine, hominũ Antio- frequentia inter omnes orientis vrbes Po. Ro. subiectas facile princeps, vt ait chia. Procopius libro primo de bello Persico. Loco) id est genere. Celebris) id est Celebris. frequenti, & vt vulgo dicunt, populosa. Copiosa) id est diuite. Et Tarētini &c.) Duarum ciuitatũ cuius iure ciuili Romanorum nemo potest esse, vt ait Cicero pro L. Corneliõ Balbo: sed aliarum ciuitatũ iure ciuili vnusquisq; multarum ciuitatum eius esse potest. Itaq; A. Licinius multis ciuitatibus donatus est. Tarētini & Rhegini & Locrenses legi debere videtur ex his quę postea dicit. Mario Consule & Catulo) Hi autem COSS. fuerunt bello Cimbrico. Alter ad scribendum &c.) C. enim Marius capto Iugurtha & deuictis Cimbris Teutonis & Ambronibus res maximas ad scribendum adhibuit. Tum etiam studium & aures) Nam Q. Catulus fuit maxime eloquens: de quo Cicero in libro de O: Q. Catul^o ratore tertio, Quid, inquit, iucundius auribus nostris vnq̃ accidit huius oratione Catuli: quę est pura sic, vt latine loqui pene solus videatur: sic autem grauis, vt in singulari dignitate omnis tamẽ adsit humanitas ac lepos. Quid multa? istum audies equidem sic iudicare soles, quicquid aut addideris aut mutaueris aut detraxeris, vitiosus & deterius futurum. Statim Luculli) Hi si fuerunt L. & M. Luculli, tum erant admodum adolescentes. Quũ prætextatus etiam tum Archias esset) id est cum togam virilem nõdum sumpisset. Ea autẽ Ro: Toga vir- mæ sumebatur anno ætatis xvi. vel xvii. Sed quum ex pueris multo ante Ar- rilis. chias excessisset, pueritia autem ad annum xviii. duraret, morem Romanum non seruauit, sed eum admodum adolescentem Cicero significat, vt eum tantum propter ingenium & doctrinam in Lucullorum domum receptum esse ostenderet. Iucundus) id est gratus & vt vulgo dicunt delectabilis & placēs, Iucudus. vt paulo post, & ipsi illi C. Mario, qui durior ad hæc studia videbatur, iucundus fuit. A iuuando iucundum appellatum esse Cicero scribit in libro de Finibus secundo. Iuuare autem delectare est. Q. Metello illi Numidico) Q. Cæcilius Metellus cognominatus est Numidicus, quod Consul duobus præliis Iugurtham fuderit, vnuerfamq; Numidiam vastauerit. Hunc autem Lucullorum fuisse auunculum Plutarchus in eorum vita scribit. Et eius Pio filio) Q. Me- Metellus tellus Numidici filius cognominatus est Pius, q̃ precibus & lachrymis tãdem Numidic^o impetrauerit, vt ab exilio pater reuocaretur.

Audiebatur a M. Aemilio: viuebat cum Q. Catulo, & patre & filio: a L. Crasso colebatur: Lucullos vero & Drusum, & Octauios, & Catonem, & totam Hortensiorum domum deuinctam cõsuetudine cum teneret, afficiebatur summo honore, q̃ eum non solum colebant qui aliquid percipere aut audire studebant, verum etiam si qui forte simulabant. Interim

F. SYLVIVS IN ORAT.

fatís lógo interuallo, cum esset cum L. Lucullo in Siciliá profectus: & cum ex ea prouincia cum eodé Lucullo decederet, venit Heracleã. quę cum esset ciuitas æquissimo iure ac fœdere, ascribí se in eam ciuitatē voluit. Idq; cum ipse per se dignus putaretur, tū autoritate & gratia Lucullí ab Heracliē sibus impetrauit. Data est ciuitas Syllani lege & Carbonís, si qui fœderatis ciuitatibus ascripti fuissent: si tum cum lex ferbatur, in Italia domiciliū habuissent: & si LX diebus apud Prætorē essent professi. Cum hic domiciliū Romę multos iã ānos haberet, professus est apud Prætorē Q. Metellū familiá rissimum suū. Si nihil aliud, nisi de ciuitate ac lege dicimus, nihil dico amplius, causa dicta est. Quid enim horū infirmari Gracche potest? Heraclē ne esse eum ascriptū negabis? ad est vir summa authoritate & religione & fide, L. Lucullus, qui se non opinari, sed scire: non audiuisse, sed vidisse: non interfuisse, sed egisse dicit. Adsunt Heraclienses Legati nobilissimi homines, huius iudicii causa, cum mādatis & cum publico testimonio venerunt, qui eum ascriptum Heracliensem dicunt.

Tabulari Hic tu, tabulas desideras Heracliensiu publicas, quas Italico bello incenso tabulario interisse scimus omnes. Est ridiculum ad ea quæ habemus nihil dicere, quęrere quę habere nō possumus, & de hominū memoria tacere, literarū memoriā flagitare: & cū habeas amplissimi viri religionē, integerrimi municipií iusiurādū fidēq;: ea q̄ deprauari nullo modo possunt, repudiare: tabulas, quas idē dicis solere corrumpi, desiderare.

Tabulari
um.

A M. Æmilio) Scauro. A L. Crasso) oratore, quē Cicero in libris de Oratore disputare facit. Drusum) vel Liuium Drusum intelligit, qui tempore belli Cimbrici Sardiscos in Thracia COS. vicit, vel Drusum eum qui aliquanto post Trib. Pl. in vestibulo domus sue interceptus est, de quo in Milonianā scripsimus: nisi Drufos vt in aliquibus codicibus est, vt Octauium non Octauios legere mauiis. Fuit autē Cn. Octauius is qui COS. C. Cinnā Collegam leges pernis

Cn. Octa
uius.

ciotas molientem ex vrbe expulit, a quo in bello ciuili victore cum omnibus
 sue partis nobilibus occisus est, vt est apud T. Lúiuū lib. lxxx. Catonē) Hunc
 M. Catonis eius qui se postea Vtice occidit, patrē fuisse arbitror. Interim) .i.
 postea, qua in re dicitur rarissime. Satis lōgo interuallo) .i. satis longo tēpore
 post. In Siciliam profectus) L. Lucullus Quęstor Asiā, Prętor Siciliā, COS.
 Asiā obtinuit, cū eo in has prouincias Archias profectus est. Heracleā) Hoc Heraclea.
 nomine vrbes multę fuerūt. Hęc autē in Italia, in sinu Tarētino fuit, ea autem
 fuit primū Troia, sed procedēte tēpore inductis colonis Tarētinis Heraclea ap-
 pellata est. Auctor est Strabo lib. vi. Æquissimo iure) .i. libera cōedere æquif-
 simo. Ascribi &c.) .i. huius ciuitatis cuius fieri voluit. Ascribere ciuitati, in ci-
 uitate & in ciuitate dici ex his quę proxime sequuntur attēde. Data est ciuitas)
 .i. quū in Heracliēsem ciuitatē ascriptus est, factus est ciuis Romanus lege Sylla-
 ni & Carbonis. Syllani lege & Carbonis) Significat Syllanū & Carbonē Coss. & in ciui-
 ex Senatus cōsulto hanc legē tulisse. Hi autē qui fuerint mihi plane cognitū nō
 est. Fuerūt qđē Papyrius Carbo & M. Iunius Syllanus Coss. in initio belli Cim-
 brici: quos; vterq; cū Cimbris infeliciter pugnavit, vt est apud Lúiuū libris lxxiii.
 & lxxv. sed Romā nondū venerat Archias, postea alius Carbo bis Cos. fuit: pri-
 mū cum Cinna, iterū cum C. Marii filio. Fœderatis) Fœderatos dicimus non
 cōfœderatos, vt i ciues non cōciues. Essent professi) .i. nomina sua inscribi ius-
 sissent. Multos iā annos) in codicib; aliis scriptū est, Multos iā ante annos. Quę
 lectio magis placet. Dicta) .i. defensa, vt reū causā dicere dici solet. M. Lucul-
 lus) L. Lucullus poti; legi debet, vt facile cognitu est. Tabulas publicas) .i. vt
 ita dicā, registrū publicū, vbi ascriptorum ciuium noia scripta sunt. Italico bel-
 lo) de eo vide L. Fiorū, de quo eodē alio in loco scripsim;. Tabulario) .i. loco eo
 vbi tabulę publicę asseruabātur, vt scribit Plutarch. in Problematis, tēplū Sa-
 turni Romę appellatū esse tabulariū, quod in eo nō solū grariū, sed etiā tabulę
 publicę asseruaret. Amplissimi viri) L. Luculli. Religionē) .i. ius iurādū & testi-
 moniū: iurat; em̄ testis dicebat testimoniū. Integerrimi municipii) Heracleę.

Ascribere
 ciuitati in
 ciuitatem
 & in ciui-
 tate.

Confœde-
 ratur non
 dicitur.

Tabularia
 um.

At domicilium Romę non habuit is, qui tot annis ante ciui-
 tatem datam, sedem omnium rerum ac fortunarum suarum
 Romę collocauit. At non est professus: immo vero his tabu-
 lis professus, quę solę ex illa professione collegioq; Prętorū
 obtinent publicarum tabularum auctoritatem. Nam cū Ap-
 pii tabulę negligentius asseruata dicerentur: Gabinū, q̄diu
 incolumis fuit, leuitas, post damnationē, calamitas, omnē ta-
 bularū fidem resignasset: Metellus homo sanctissimus mo-
 destissimusq; omnium, tanta diligentia fuit, vt ad Lentulum

L. SYLVIVS IN ORAT.

Prætores & ad Iudices venerit, & vnius nominis litura se commotum esse dixerit. His igitur tabulis nullam lituram in nomen A. Licinii videtis. Quæ cum ita sint, quid est quod de eius civitate dubitetis? præsertim cum aliis quoque in civitatibus fuerit adscriptus. Etenim cum mediocribus multis, & aut nulla, aut humili aliqua arte præditis gratuito civitatem in Græcia homines impertiebantur, Rhegynos, credo, aut Locrenses, aut Neapolitanos, aut Tarentinos, quod scenicis artificibus largiri solebant, id huic summa ingenii prædito gloria noluisse? Quid? cum cæteri non modo post civitatem datam, sed etiam post legem Papiam, aliquo modo in eorum municipiorum tabulas irrepererunt: hic qui nec vitur quidē illis, in quibus est scripturus, quod semper se Heraclensem civem esse voluit, reiicietur? Census nostros requiris, scilicet. Est enim obscurum proximis Censoribus, hunc cum clarissimo Imperatore L. Lucullo apud exercitum fuisse: superioribus, cum eodem Quæstore fuisse in Asia: primis Iulio & Crasso, nullam populi partem esse censam.

Domiciliū At domicilium) Quid si legas an domicilium. Est autem domicilium domus possessio in ea civitate vnde civis sis, in qua domo sæpius commorere. vt colligere licet ex libro Digestorum. 50. Ad Municipalem & de incolis. Sedē omnium rerū &c.) id est constituit vivere & mori Romæ, eumque sibi locum de legit, vbi vitam reliquam exigeret. Nam quā Appii tabulæ) Appius & Gabinius tum Prætores erant, quum Archias professus est. Negligentius aservatæ) & ideo multi clam irreperissent, id est nomina sua furtim inscripserunt, Incolumis) id est in iudicium non vocatus. Post damnationē calamitas) hæc causa quæ fuerit legere non memini. Fuit quidem a P. Sylla Gabinius accusatus ambitus, sed absolutus: postea eundem accusatum quod Ptolemæum in regnū reduxisset, Cicero defendit: quod autē tū damnatus fuerit, id ad hanc causam nihil pertinet. Calamitatem rei damnati sæpe appellat Cicero. Resignasset). i. euulgasset & sustulisset. nec iis tabulis vlla fides habere. Metellus) is est, vt arbitror Q. Metellus, apud quem Prætores Archias professus est. Cuius tabulæ quis diligenter aservatæ fuissent, in ijs tamen vnius nominis litura inuenta est, qua se commotum esse dixit. Sed in Archias nomine

nulla lītura erat. Etenim quum mediocribus) Argumento a minore ad
 maius docet Archiam a Rhegynis, Locrensis, Neapolitanis, Tarēntinis in
 ciuitatem ascriptum esse. In Græcia) id est in magna Græcia, quæ in Italia
 est. In qua sunt hæc ciuitates. Scenicis) id est vilitus & abiectis. Quid cum
 cæteri) Heraclensem ciuem Archiam ex eo probat, quod aliis ciuitatibus in
 quas ascriptus fuerat vti noluerit. Post ciuitatem datā) Italicis populis, vt ar-
 bitror, quibus a Senatu data est, vt ait T. Liuius lib. 80. Post legem Papiam)
 Lex Papiæ) vr̄bis vsu peregrinos prohibebat. De qua Cicero in libro de Offi-
 ciis. 3. Male, inquit, qui peregrinos vr̄bibus vti prohibent, eosq; exterminant;
 vt Petronius apud patres nostros fecit, Papius nuper. Nam vr̄bis vsu prohi-
 bere peregrinos sane inhumanū est. In eorum municipiorum) Rhegynorū
 &c. In tabulas irrepserunt) id est in eorum tabulis nomina sua furtim inscrip-
 serunt, aut inscribenda curauerunt. Censuram) id est a Censo-
 ribus Archiam censuram esse negas. Solebant enim Censores quinto quoq; an-
 no ciues Romanos censere. Soli autem ciues censebantur. Itaq; censu seruos
 fieri liberos Cicero dicit in Topicis. Si igitur census non fuit Archias, inquit
 Gracchus, non est ciuis. Scilicet) ironia est. Est enim obscurum) in ironia
 persistit, tanq̄ dicat nemini ignotum est. Proximis) id est nouissimis, qui
 proxime po. Rom. censuerunt. Apud exercitum) In Asia, in bello Mithri-
 datico. Superioribus) id est iis qui ante proximos fuerunt. Hoc ex loco pro-
 bari potest Censuram ætate Ciceronis quinquennalem fuisse, quod alio loco
 diximus. Nam si quinto quoq; anno censebatur pop. Ro. & proximi Censores
 & superiores, & primi censuerunt, Censura quinquennalis erat. vel sæpius q̄
 quinto quoq; anno populus Ro. censebatur. In Asia) In bello Mithridatico.
 In eo enim bello cū Sylla Lucillum fuisse Appianus scribit in Mithridatico.
 Primis) Censoribus, qui fuerunt primi Censores post datā Archiæ ciuitatē.
 Nullam partem populū) id est nullum populū Ro. censum factum esse.

Lex Papiæ

Irrepererint
tabulas.
Census ra-
tio.

Sed quoniam census non ius ciuitatis confirmat ac tantum
 modo indicat, eum, qui sit census, ita se iam tum gessisse pro
 ciuē iis temporibus) quæ tu criminaris, ne ipsius quidem iu-
 dicio in ciuū Romanorum iure esse versatum, & testamē-
 tum sæpe fecit nostris legibus, & adiit hæreditates ciuū
 Romanorum, & in beneficiis ad ærariū delatus est a L. Lu-
 cullo Pretore & Consule. Quæ) argumēta, si qua potes, nūq̄
 enim hic neq; suo, neq; amicorum iudicio reuincetur. Quæ)
 res a nobis Gracche, cur tantopere hoc homine delectemur?
 quia suppeditat nobis, vbi & animus ex hoc forensi strepitu

Census

quibus

Reuincit

L. SYLVIVS IN ORAT:

reficiatur & aures conuicio defesse conquiescant. An tu existimas, aut suppetere nobis posse, quod quotidie dicamus in tanta varietate rerum, nisi animos nostros doctrina excolamus? aut ferre animos tantam posse contentionem, nisi eos doctrina eadem relaxemus? Ego vero fateor me his studiis esse deditum: ceteros pudeat, si qui ita se literis abdiderunt, ut nihil possint ex his neque ad communem afferre fructum, neque in aspectum lucemque proferre. Me autem quid pudeat? qui tot annos ita vivo iudices, ut ab illis nullo me unquam tempore, aut commodum, aut otium meum abstraxerit, aut voluptas auocarit, aut denique somnus retardarit? Quare quis tandem me reprehendat? aut quis mihi iure succenseat? si quantum ceteris ad suas res obeundas, quantum ad festos dies ludorum celebrandos, quantum ad alias voluptates & ad ipsam requiem animi & corporis conceditur temporis, quantum alii tribuunt intempestiuus conuiuus, quantum denique aleæ, quantum pileæ, tantum mihi egomet ad hæc studia recolenda sumpsero.

Suppetere.
re.

Abdere
literis.

Gerere se
pro ciue.

Gessisse pro ciue) Gerere se pro ciue dicitur is qui iure ciuitatis utitur: siue ciuis sit, siue non sit. Quæ tu criminari) Sincera magis lectio videtur, si quibus non que scribatur. Ipsi) Archie. Testamentum fecit) Illis tribus probat Archiam in iure ciuium Ro. versatum esse, testamenti factione, legibus Ro. hæreditatum ciuium Ro. aditione, & in beneficiis ad ærarium delatione, que suis ciuibus Ro. licebant. Nostri) legibus) Apud Romanos veteres duo testamentorum genera erant quorum altero in pace & ocio utebantur, quod calatis comitiis appellabant. Altero quum in prelium exitur) e) sent, quod procinctum dicebatur, ut est in libro Institutionum Iustiniani. 2. titulo de testamentis ordinandis. Libro Digestorum. 28. titulus est De Testamentis, & qui testamenta facere possunt, & quemadmodum testamentum fiant.

Testamentorum
libertas.

Adi) hereditates) Tum enim testamentorum libertas erat. i. licebat quemuis siue propinquum siue alienum modo ciuis esset heredem facere. In beneficiis &c.) In beneficiis ad ærarium delati dicuntur hi qui ciues Romani ex ærario publico beneficii aliquod accipiunt, propterea quod in bello re fortiter gesserunt, ut ex Imperatoris testimonio cognitum est. Quoties a nobis) Hoc loco ingreditur, ut poeticam arte commedet. Conuicio) .i. maledicto petulantiore. Est enim maledictum id quod ab accusatore obijcitur reo, præter crimine quod cause proprium est, quod nihil habet

Maledictum

propositi præter cõtumeliã: id si petulantius iactatur, cõuiciũ: si facetius, vrbani-
tas nominatur, vt ait Cicero pro Celiõ. Cicero aut defendere solebat nõ accusa-
re. in quẽ etiã huiusmodi cõuicia conijciebãtur. Ego vero fateor) Quia Cõsu-
laris viri grauitate indignũ videatur nõnullis esse poetica studia repetere, eaq;
studia vidẽt esse leuiora ipso quoq; Ciceronis testimonio. Cuius verba sunt ex
libro de Claris Oratoribus, In leuiorũ, inqt, artũ studio memoriãe proditũ est,
poetas nobiles poetarũ æqualiũ morte doluĩse. id tñ sibi turpe nõ esse ostẽdit
Cicero, qd ex his fructũ percipiat, qd ijs tẽpora negociis debita nõ accõmodet.

Literis abdiderũt). i. literis in secessu se dediderũt. vt apd Horatiũ in Epistolis,
Veianius armis Herculis ad postẽ fixis latet abditus agro. Secessus enim studia
amãt. Itaq; Demosthenes, vt ait Quintilianus lib. x. in locũ, ex quo exaudiri
nulla vox, nihilq; prospici posset, se cõdebat. Quid si legas, ita se a literis abdi-
derũt. i. remouerũt, Quẽ lectio mihi coherere magis videt cũ eo qd de se post-
ea Cicero dicit. Vt a nullius me) In codicibus aliis scriptũ inuenio, vt ab illis
nullo & c. quẽ lectio magis placet. Ad suas res obeũdas). i. ad sua cõmoda. Ne-
gat enim Cicero se aut cõmodo suo, aut ocio, aut voluptate, aut sopno a studiis
poeticis retractũ aut retardatũ. Itaq; se nõ reprehẽdẽdũ, si qd tẽpus alij aut cõ-
modis suis, aut ocio, aut voluptatibus, aut sopno cõcedũt, id ipse studiis poeticis
impertiat. Ad ipsam requiẽ animi & corporis). i. ad sopnũ. Requiẽ) Dis-
cimus etiã requiẽtẽ, vt in libro Tusculanarũ Quẽstionũ. v. Sopnũ deniq; nobis
nisi requiẽtẽ corporis & medicinã quãdã laboris afferret, contra naturã puta-
remus datũ. Aufert enim sensus, actioneq; tollit omnẽ. Tempestiuus) Tẽpe-
stiuua conuiuia quẽ sint, in Catonẽ Maiorem Ciceronis scripsimus. Hoc tamẽ
loco sunt qui legant intempestiuus, quã lectio mihi videtur melior. Intempe-
stiuua enim conuiuia sunt immoderata, quã ad voluptatem non ad valetudinẽ
fiant, in quibus nimium temporis propter epularum luxuriam consumitur.
Recolenda) id est repetenda & resumenda & retractanda.

Poeticũ
rei studiũ.
Studiorũ
secessus.

Requiẽ &
Requiẽtẽ
dicimus.

Atq; hoc ideo mihi concedendũ est magis, quod ex his stu-
diis, hæc quoq; ^{tu s qd} cõtinetur oratio & facultas: quẽ quantacũq;
in me est, nunq; amicorum periculis defuit. Quã si cui le-
uior videtur, illa quidem certe, quã summa sunt, ex quo fon-
te hauriam sentio. Nam nisi multorum præceptis multisq;
literis mihi ab adolescentia suasissem, nihil esse in vita ma-
gnopere expetendum, nisi laudem atque honestatem: in ea
autẽ persequenda omnes cruciatus corporis, omnia pericula
mortis atq; exiliũ parui esse ducenda, nunq; me pro salute
vestra in tot ac tantas dimicationes, atq; in hos profligatorũ

† crescit

Profliga-
ti hoies.
Literarū
lumen.

hominum quotidianos impetus obieciſſem. Sed pleni omnes sunt libri, plenæ ſapientum voces, plena exemplorū vetuſtas: quæ iacerent in tenebris omnia, niſi literarum lumen accederet. Quæ multas nobis imagines, non ſolum ad intuendum, verum etiam ad imitandum, fortiſſimorum virorum expreſſas, ſcriptores & Græci & Latini reliquerunt: quas ego mihi ſemper in adminiſtranda republica proponens, animum & mentem meam ipſa cogitatione hominum excellentium conformabam. Quæret quiſpiam, quid illi ipſi ſummī viri, quorum virtutes literis proditæ ſunt, iſta ne doctrina, quam tu laudibus efferes, eruditi fuerunt?

Expeto.
Appeto.

Hęc quoque creſcit) In aliis codicibus cenſetur non creſcit ſcriptū eſt. Quo etiā modo legit Budęus in adnotationibus in Pandectas, exponitque, cenſetur, id eſt precium & æſtimationem meretur, & in primis laudatur. Vtramvis ſequere lectionem. Facultas dicendi) Quintilianus lib. j. ſcribens quantum lectio poetarū proſit oratori futuro. Denique, inquit, credamus ſummis oratoribus, qui veterū poemata vel ad fidem cauſarū vel ad ornamentū eloquentiæ aſſumunt. Nam præcipue quidē apud Ciceronē, frequēter tamen apud Aſiniū etiam & cæteros qui ſunt proximi vidimus Ennii, Aſtiii, Pacuuii, Lucilii, Terentii, Cæcilii & aliorum inferi verſus, ſumma non eruditionis modo gratia, ſed etiā iucunditatis, quum poetiſis voluptatibus aures a forenſi aſperitate reſpirent: quibus accedit non mediocriſ utilitas, quum ſententiis eorum velut quibuſdam testimoniis que propoſuere cōfirment. Que ſi cui leuior videtur) Ex poetarum aliorumque authorū lectione docet homines excitari ad ea que ſunt maxime expetenda, id eſt ad laudem & honeſtatem. Itaque ſi cui dicendi facultas videatur leuior, que ſtudiis poetiſis creſcit, ideoque ſtudia poetica parui ducat, neceſſe eſt ei laus & honeſtas. i. gloria videatur nō grauior, ad quā ſtudiis literarū excitantur homines. Que) dicendi facultas. non mea quidē, ſed ipſa in genere. Illa que ſumma ſunt) id eſt laudē & honeſtatē. Multisque literiſ) Quis de poetiſis literiſ præcipue dicat, cōmunē tamē locum de literarū utilitate tractat. Expetendum) Expetimus enim cum ratione, ſine qua appetimus. Itaque honeſta expetimus potius quā appetimus. Perſequenda) id eſt inquirenda & inuenienda. Inter tot ac tantas dimicationes) cum Catilina & cōiuratiſ. Proſtigatorem hominum) id eſt perditorū vt Clodii, Piſonis, Gabinii. Sed pleni omnes ſunt libri) id eſt nihil aliud fere in libris eſt, nihil aliud ſapientes loquuntur, innumeraſ ſunt veterum exempla gloriā præ cæteriſ rebus expetendam eſſe, in qua perſequēda omnes corporiſ cruciatuſ, id eſt omneſ labores doloreſque, omnia

p̄ricula mortis atq; exilij contemnenda sunt. In tenebris) id est in hominū obliuione. Nisi literarum lumen accederet) id est nisi illustrata literis essent. Accēderet potius legendum puto q̄ accederet, quo modo in omnibus codicibus inuenio scriptum. Nam accendere lumen dicimus. Ennius vt est apud Ciceronem libro de Officijs primo, Homo qui erranti comiter monstrat viam, quasi de suo lumine lumen accendat, facit vt nihilominus sibi luceat, quum accenderit: Lumen accēdere pro illustrare, & quod vulgo dicunt, illuminari dici non arbitror. Imagines) id est exempla. Non solum an intuendū) a vulgī cōsuetudine hac etiam in re abhorreere debemus. Existimat enim vulgus expressas imagines ad intuendū positas esse. Nos autem eas quę etiam a scriptoribus relictę sunt non solum intueri, sed etiam imitari debemus. Isq; studiorum fructus esse debeat, vt quę honeste facta legimus, ea imitari studeamus. Expressas) id est veras, & vt ita dicā ad viuum scribendas, tāq; pictas: vt paulo post, Mithridaticū vero bellū magnū atq; difficile, & in multa varietate terra mari: q̄ versatū, totū ab hoc expressum est, Et pro M. Cęlio de Catilina, Habuit ille sicuti meminisse vos arbitror, permulta maximarū nō expressa signa, sed adubrata virtutū. Ipsa cogitatione hominū excellētū), i. cogitādo de hominibus excellētibus. Virtutes), i. res gestę & fortia facta. Virtus em̄ pprie fortitudo est.

Accendere
lumen.

Statuę cur
positę.
Studiorū
fructus.
Exprimere.

Difficile est hoc de omnibus cōfirmare, sed tamē est certum quid respōdeā. Ego multos homines excellenti animo ac virtute fuisse & sine doctrina naturę ipsius habitu prope diuino, per seip̄os & moderatos & graues extitisse fateor: etiam illud adiūgo, sepius ad laudē atq; virtutē, naturā sine doctrina, q̄ sine natura valuisse doctrinā: atq; idē cōtēdo, cum ad naturā eximiā atq; illustrē accesserit ratio quędā cōfirmatioq; doctrinę, tū illud nescio quid p̄clarū ac singulare solere existere. Ex hoc esse hūc numero, quē patres nostri viderunt, diuinū hominē Africanū, ex hoc Caium Lęlium, Luciū Furiū modestissimos homines & cōtinētissimos: ex hoc fortissimū virū & illis tēporibus doctissimū Catonē illū senē, qui profecto si nihil ad percipiēdā colendāq; virtutē literis adiuuarentur, nūq; se ad earū studiū contulissent. Qz si non hic tantus fructus ostenderetur, & ex his studiis delectatio sola peteretur: tamē, vt opinor, hanc animaduersionē humanissimā

Doctrina
an natura
pius possit.

Philosophię
studia quid
conferant.

ac liberalissimam iudicaretis. Nam cæteræ res neq; tempo-
rum sunt, neq; ætatum omnium, neq; locorum. Hæc studia
adolescenciam agunt, senectutem oblectant, secundas res or-
nant aduersis profugium ac solatium præbent, delectant do-
mi, non impediunt foris, pernoctant nobiscum, peregrinantur,
rusticantur. Quod si ipsi hæc neque attingere, neq; sensu
nostro gustare possemus, tamen ea mirari debemus, etiam
cum in aliis videremus. Quis nostrum tam animo agresti
ac duro fuit, vt Roscii morte nuper non commoueretur?

Idem) id est ego idem. Existere) id est apparere, emergere, altius extolli.

Africanum) Minorem. Africanum & Lælium auduisse Panætium stoicum Cicero dicit pro Lucio Murena. Hi non in philosophia solum, sed etiam in ratione dicendi valuerunt. De Africani eloquentia Cicero in primo de Officiis. Quidam, inquit, ad eas laudes, quas a patribus acceperunt, etiam suam addit, Vt hic idem Africanus eloquentia cumulauit bellicam gloriam. Quod idem fecit Timotheus Cononis filius, qui quum belli laude non inferior fuisset quam pater, ad eam laudem, doctrine & ingenij gloriam adiecit. Idem in libro de claris Oratoribus dicendi laudem in Lælio, quam in Scipione dicit fuisse illustriorem. Hic Caius Lælius sapiens cognominatus est. Lucium Furium) L. Furium Philus perbene latine loqui putabatur, literatiusque quam ceteri, vt idem Cicero ait de claris Oratoribus. Eum in libris de republica disputantem fecit Cicero, vt iniustitiam accurata oratione vituperaret, vt eam Scipio laudaret. Quod idem antea fecisse Glauconem Plato in libro de Republica secundo, induxit, vt ad eam laudandam Socratem excitaret. Illis temporibus doctissimum) Cicero de claris Oratoribus de Catone scribens, Quis, inquit, illo grauior in laudando, acerbior in vituperando, in sententijs argutior, in docendo differendoque subtilior? Refertur sunt orationes amplius centum quinquaginta, quas quidem adhuc inuenerim & legerim, & verbis & rebus illustribus. Licet ex his eligant ea que notatione & laude digna sint, omnes oratoriae virtutes in ijs reperiuntur. Iam vero Origines eius, quem florem, aut quod lumen eloquentiae non habent? Idem paulo post de eodem, Antiquior est huius sermo, & quaedam horridiora verba. ita enim tum loquebantur. Animaduersionem) id est animi attentionem, & poetarum lectionem. Hæc studia) Hæc studia poetica sunt ætatum omnium, nam adolescentiam agunt, senectutem oblectant. Sunt temporum omnium, nam secundas res ornant, aduersis profugium ac solatium præbent. Sunt locorum omnium, nam delectant domi &c. Quintilianus libro primo grammaticam diuidit in duas partes, in recte loquendi scientiam, &

Africanum
Minoris
eloquentia.

C. Lælij
eloquentia.
Philus.
L. Furius

Catonis
Maioris
eloquentia.

Poeticorum
studiorum
utilitas.

poetarum enarrationem, quæ plus habet in recessu, quàm fronte promittat. Quo minus, inquit, sunt ferendi, qui hanc artem ut tenuem ac ieiunam cauillantur, quæ nisi oratoris futuri fundamenta fideliter iecerit, quicquid superstruxeris, corruet: necessaria pueris, iucunda senibus, dulcis secretorum comes, & quæ vel sola omni studiorum genere plus habet operis quàm ostentationis. Agunt id est ducunt & conformant. Quod si ipsi hæc) Argumento a minori ad maius probat Archiam non negligendum. Hæc) studia literarum. Sensus nostro gustare) id est percipere. Frequens enim translatio a gustatu ad animum. Gustare. Ut sapere, quum proprie gustatus sit, ad animum transfertur. Commouere. Comoueri) id est doleret, ut in libro de Amicitia moueri dicit. Ego si Scipionis desiderio me moueri negem, quàm id recte faciam, viderint sapientes. Sed certe mentiar. Moueor enim tali amico orbatus, qualis, ut arbitror, nemo unquam erit: & ut confirmare possum, nemo certe fuit. Moueri.

Qui cum esset senex mortuus, tamen propter excellentem artem ac venustatem, videbatur omnino mori non debuisse. Ergo ille corporis motu tantum amorem sibi conciliarat a nobis omnibus: nos animorum incredibiles motus, celeritatemque ingeniorum negligemus? Quoties ego hunc Archiam vidi iudices, (ut ar enim vestra benignitate, quoniam me in hoc nouo genere dicendi tam diligenter attenditis) quoties ego hunc vidi, cum literam scripisset nullam, magnum numerum optimorum versuum de his ipsis rebus, quæ tum agerentur, dicere ex tempore? quoties reuocatum eandem rem dicere commutatis verbis atque sententiis? quæ vero accurate cogitateque scripisset, ea sic vidi probari, ut ad veterum scriptorum laudem peruenirent. hunc ego non diligam? non admirer? non omni ratione defendendum putem? Atqui sic a summis hominibus eruditissimisque accepimus, ceterarum rerum studia & doctrina & præceptis & arte constare: poetam natura ipsa valere, & mentis viribus excitari, & quasi diuino quodam spiritu afflari. Quare suo iure noster ille Ennius sanctos appellat poetas, quæ quasi deorum aliquo dono atque munere commendati nobis esse videantur.

Gustare.
Comoueri
Moueri.

Roscius
histrionis
mors.

Literam
scripisset
nullam.

Cogitate
aduerbiū
Poetam
nasci.

Sãctos eẽ
poetas.

F. SYLVII IN ORAT.

**Roscium
histrionis.**

Venustatem) artis scilicet ne ad corporis speciem referas. Hūc enim Roscium oculis fuisse peruersissimis Cicero libro de Natura Deorum primo scribit. Cuius verba sunt illa de artis venustate ex libro de Oratore primo, Vt ad hanc similitudinem huius histrionis oratoriam laudem dirigamus, videtis ne quam nihil ab eo nisi perfecte, nihil nisi cum summa venustate fiat, nisi ita vt deceat & vt omnes moueat atq; delectet? Itaq; hoc iam diu est consecutus, vt in quo

**Conciliare
amorem,
odia & inui
diam, & cō
ciliare ab
illo & apud
illum.**

quisq; artificio excelleret, is in suo genere Roscius diceretur. C. Cæsar orator, vt idem libro secundo ait, se dicebat solere sæpe mirari eorum impudentiam, qui agerent in scena gestum spectante Roscio. Quis enim, inquit, sese comouere potest, cuius ille vitia non videat? Amorem conciliat) etiam conciliare odia dicimus. Quintilianus libro quinto. Sunt quæ vtilis ad conciliandum iis, quos inuisos facere volueris, odium. Vt amorem conciliat a nobis Cicero, ita T. Liuius libro. xxxix. inuidiam apud fratrem conciliare dicit. Omnis mentio Romanorum quantā dignitatem ei apud cæteros Macedonas, tantam inuidiam non apud fratrem modo, sed etiam apud patrem conciliabat. Tam diligenter attenditis) Quum attente auditores audiunt, idq; dicimus, eos quodammodo attentiores reddimus. Quum literam scripsisset nul-

**Archias
versus ex
tempore
faciebat.**

lam) id est quum nihil omnino scripsisset ex iis, quæ ex tempore dicebat. Archiam enim commendat, quod ex tempore versus faciat. Hanc dicēdi ex tempore facultatē, vt ait Quintilianus libro decimo, nō in prosa modo multi sunt consecuti, sed etiam in carmine, vt Antipater Sydonius, & Licinius Archias. Credendum enim Ciceroni est: non quia nostris quoque temporibus non & fecerint quidam hoc, & faciant. Hæc ille. Ouidii de se illud est libro Tristium

**Literam
nullam**

quarto, Sponte sua carmē numeros veniebat ad aptos, Et quod tentabam scribere, versus erat. Literam nullam) id sæpe Cicero dicit, quum nihil omnino scriptum significat. Vt actione in Verrem tertia, Vt Romam rediit, nullam literam pupillo, nullā matri eius, nullam tutoribus reddidit. Et pro A. Cluentio, In quibus tabellis, de furto litera nulla inuenitur (Magnum numerum) Commendatio Archiæ est a versusum multitudine & bonitate. Quæ tum

Reuocare.

agerentur) Hoc dicit, ne antea facti & præmeditati versus viderentur, Reuocatum) id est postulatū vt iterum diceret. Ea in re reuocare sæpe dicitur. Plinius Iunior Macro, Memini quendam ex amicis, quum lector quartum pronūciallet perperam, reuocasse, & repeti coegisse. Huic auunculum meum dixisse, intellexeras? Nempe quum ille annuisset. Cur ergo reuocabas? T. Liuius libro septimo, Liuius post aliquot annos, qui a satyris aulus est primus argumento fabulam facere, idem scilicet, id quod tum omnes erant, suorum carminum actor dicitur. Quum sepius reuocatus vocem obtulisset, venia petita puerum ad canendum ante tibicinem statulisset, canticum egisse aliquanto magis vigēte motu, quia nihil vocis vsus impediēbat. Cicero libro Tuscul. Quæst. quarto, Itaque non sine causa quum Orestem fabulam diceret Euripides, primos tres versus reuocasse dicitur Socrates. Commutatis verbis) id est non iisdem verbis, vt nihil ante scripsisse eum ostendat. Cæterarum rerum studia) Illud

vulgo dici solet, poetam nasci, oratorem fieri. Idē significat Cicero in libro de finibus quarto, Si ingenii magnis, inquit, præditi quidā dicendī copiam sine ratione cōsequuntur, ars tamē est dux certior quā natura. Aliud est etiā poetarū more verba fundere, aliud ea quæ dicas ratione & arte distinguerē. Idē in libro Tuscul. quæst. primo, poetā graue plenūq; carmen sine cælesti aliquo mentis instinctu fundere non putat. Plato in Ione, qui liber de furore poetico est. Omnes, inquit, poetę insignes, nō a te, sed diuino afflatu omnia ista præclara poemata canunt. aliaque multa in hęc scribit sententiam. Idem in libro de Republica secundo poetas deorum filios esse dicit.

Poeta nascitur.

Poetarū furor.

Sit igitur Iudices sanctū apud vos humanissimos homines hoc poetę nomen, quod nulla vnq; barbaria violauit. Saxa & solitudines voce respondent: bestię sæpe immanes cantu fleuntur atq; consistunt: nos instituti rebus optimis nō poetarum voce moueamur? Homerū Colophonii ciuē esse dicunt suum, Chii suū vendicant, Salaminii repetunt, Smyrnei vero suum esse cōfirmant: itaq; etiam delubrū eius in oppido dedicauerunt. permulti alii præterea pugnant inter se atq; cōtendunt. Ergo illi alienum, quia poeta fuit, post mortem etiā expetunt: nos hunc viuum, qui & volūate & legibus noster est, repudiabimus? præsertim cū omne olim studium atq; ingenium cōtulerit Archias ad populū Rom. gloriam laudēq; celebrandam. nam & Cimbricas res adolefcēs attigit: & ipsi illi C. Mario, qui durior ad hęc studia videbatur, iucundus fuit. Neq; enim quisq; est tam auersus a musis, qui non mandari versibus æternum suorum laborum facile præconiū patitur. Themistoclem illum summum Athenis virum dixisse aiunt: cum ex eo quæreretur, quod acroama, aut cuius vocem libētissime audiret: eius. a quo sua virtus optime prædicaretur. Itaq; ille Marius itē eximie L. Plotium dilexit, cuius ingenio putabat ea, quę gesserat posse celebrari. Mithridaticum vero bellum magnū atq; difficile, & in multa varietate terrarum versatum, totum ab hoc expressum est.

Homeri patria incerta.

Auersus a musis.

Themistoclis responsum.

L. Plotius poeta a Mario dilectus.

F.SYLVIVS IN ORAT.

**Sanctum
quid sit.**

Sit sanctū apud vos).i.sentētiis vestris ne violetis.Sanctū em̄ Martian⁹ Iurisc.libro Digestorū primo,de rerū diuisione,id esse dicit,quod ab iniuria hoīm defenitū atq; munitū est.Inde sanctas leges & sanctos viros dicimus. Nulla barbaria)id nulli Barbari.Est aut̄ intellectio. Solitudines)nō quidē oēs, sed in quib⁹ syluæ sunt, aut vt ita dicā,cōcauitates aut asperi mōtes.Quī em̄ vox in aliquod solidū vehemētius impulsā est,nō dissipat, sed eadē repcutit, nostrisq; auribus reddit, vt ait Aristoteles libro Problemātū xi.Ea vox Echo dicit̄.Stoici dicūt vocē quā in leues locos incidit i modū pilę in parietē adactę repercuti, vt ait Plutarchus in lib.de placitis Philosophorū.4. Voce).s.per Echo. Bestię sepe immanes)Non bestię solū, sed etiā aues, inde illud est, Fistula dulce canit, volucrē dū decipit auceps. Homerū Colophonij)De Homerī patria q̄ fuerit, incertū fuisse est apd̄ A.Gelkū cap.n.lib.tertiū.vbi tñ i gręcis versib⁹ 105 legit̄, 105 legi debeat, hic Ciceronis loc⁹ documēto est.Plutarch⁹ quoq; in vita Sertorii Homerū in vrbe Chio natū, & Smyrne mortuū scribit. Author est Priscian⁹ libro 2. vti Chi⁹ primitiuū primā syllabā breuē habeat.Eusebins libro de euāgelica p̄paratione quinto, scribit Apollinē Delphicū ab Homero de morte sua interrogatū respōdisse, vt patriā quereret.Hūc em̄ mater ei nō pater dedit. Delubrū ei⁹)Homerū em̄ fore deū Apollo putauit, vt eodē in loco scribit Eusebius. Permulti alii)vt Rhodii, Salaminii, Argiui, Athenienses, & vt ait Plutarch⁹ in ei⁹ vita Cumęi. Alienū)Oēs em̄ hę vrbes Homerī patria esse nō potuerūt. Legib⁹)Syllani & Carbonis. Qui durior ad hęc studia vi debeat)Apud Sallustiū in bello Iugurthino de se C.Marius, Nō sunt, inqt̄ cōposita verba mea. parui id facio. Ipsa se virtus fatis ostēdit. Illis artificio opus est, vt turpia facta oratione tegāt. Neq; literas Gręcas didici, parū placebat eas discere, quippe quę ad virtutē doctorib⁹ nihil p̄fuerāt. Ad hęc studia)Nā gręce tantū Archias scripsit. Quod acroama).i.quod dictū, quā vocē. Cor.Nepos in vita T.Pōponū Attici, Nemo in conuiuiō eius aliud acroama audiuit, q̄ anagnosten, quod nos quidē iucūditissimū arbitramur. neq; vnq; sine aliqua lectiōe apud eū cōnatū est, vt nō minus animo q̄ vētre cōuiuę delectarent̄. Cicero in actione in Verrē. s. Hic quasi festiuū acroama, ne sine corollario de cōuiuio discederet, ibidē cōuiuuis inspectātib⁹ emblemata auellēda curauit. Eximie dilexit)Hoc loco attende diligere esse etiā vehemēter amare, ne illud credas obseruādū p̄petuo, qđ grāmatici p̄cipiūt diligim⁹ leuiter, amam⁹ vehemēter, colim⁹ cū veneratiōe. Alibi quoq; hui⁹ verbi vim Cicero expressit, vt p P.Sestio. Me ipsum p̄ sūma familiaritate, quę cū fratre mihi, vel cū patre eius erat, vnice diligebat. In primo de Officiis, Ei plurimū tribuamus, a quo plurimū diligimur. Et libro secūdo, Vxorem Theben admodū diligeret. Pro L.Flacco, Venio nūc ad eā ciuitatē, in quā ego multa & magna officia cōtuli, & quā meus frater in primis colit atq; diligit. Libro Epistolatū Familiarū 13. Me a te in primis cōceptū esse obseruari, coli, diligi. Itemq; Meq; p̄ ceteris & colit & obseruat & diligit.

**Homeri
delubrū.**

**C.Marius
ineloquēs**

Acroama.

Diligere.

git. Verū in his omnib⁹ adiecta aduerbia & cetera significationē augēt. Bel
lū magnū & difficile) id quoq; tractat Cicero p lege Manilia, & p L. Mure
na. In multa varietate) Quis sepi⁹ vinceret Lucull⁹ Mithridatē, nōnūq;
tū vincebat, vt ad Cabitas eq̄stri plio, eiusq; Legat⁹ Triarius a Mithridate
vict⁹ est. Expressum) .i. carmine descriptū, & velut sub oculos subiectum.

Qui libri nō modo Luciu⁹ Lucillum fortissimum & clarissi
mum virum, verum etiam Populi Romani nomē illustrent.
Populus enim Romanus aperuit Lucullo imperante Pontū,
& regiis quondā opibus & ipsa natura regionis vallatū: Po
puli Romani exercitus eodē duce non maxima manu innu
merabiles Armeniorū copias fudit. Populi Romani laus est,
urbem amicissimā Cyzicenorū eiusdem cōsilio ex omni im
petu regio ac totius belli ore ac faucibus ereptam esse atq;
seruatā: nostra semper feretur & prædicabitur Lucio Lucul
lo dimicante cū interfectis ducibus depressa hostiū classis, &
incredibilis apud Tenedū pugna illa naualis. Nostra sunt
trophæa, nostra monimēta, nostri triūphi. Quare quorū inge
niis hæc ferūtur, ab his Populi Ro. fama celebratur. Charus
fuit Africano superiori noster Ennius. Itaq; etiā in sepulcro
Scipionū putatur is esse cōstitutus: & marmoratis laudibus
certe non solū ipsi, qui laudantur, sed etiā Populi Rom. no
mē ornatur. In cœlū huius proauus Cato tollitur. Magnus
honus populi Romani rebus adiungitur: omnes denique illi
Maximi, Marcelli, Fuluii non sine cōmuni omniū nostrū lau
de decorātur. Ergo illum, qui hæc fecerat, Rudiū hominem
maiores nostri in ciuitatem receperūt: nos hūc Heracliesem,
multis ciuitatibus expetitū, in hac autem legibus cōstitutū,
de nostra ciuitate eiiciemus: Nā si quis minorem glorię fru
ctum putat ex Græcis versibus percipi, q̄ ex Latinis, vehemē
ter errat: propterea quod græca legūtur in omnibus fere gē
tibus, latina suis finibus exiguis sane continentur.

Ennius
Africano
charus.
Marmora
tq; laudes.

Versus la
tini & Græ
ci.

Quare si res hæ, quas gessimus, orbis terrę regionibus definiuntur, cupere debemus, quo minus manuum nostrarũ tela peruenerint, eodẽ gloriã famamq; penetrare. q; cum ipsis populis, de quorũ rebus scribitur, hæc ampla sunt: tum his certe, qui de vita glorię causa dimicant, hoc maximũ & periculorum incitamentum est & laborum. Quos multos scriptores rerum suarum magnus ille Alexãder secũ habuisse dicitur:

Pontum) Mithridatis regnũ. Non maxima manu) Mithridates a Lucullo victus ad focerũ Tigranẽ Armeniorum Regẽ cõfugit. Eum Lucullus insecutus est. Tigranes ingẽtib⁹ copiis cõparatis Luculli paruũ exercitũ contemnebat. Paucitatẽ illudẽs dicebat eos si Legati venirẽt, satis multos quidẽ: si vero pugnaturi, paucos admodũ esse. Author Plutarchus in Luculli vita. Noster Ennius), i. poeta Latinus. In sepulcro Scipionũ) Romæ extra portã Capenã in Scipionũ monumẽto tres statuę sunt, duę P. & L. Scipionũ dicũtur esse, tertiã poetę Q. Enniĩ. Author est T. Liui⁹ lib. 38. Eam ob rẽ in Scipionũ sepulcro putatur Ennius esse cõstitutus. Marcoratis), i. æternis, quarũ scilicet memoria nunq̃ interitura sit. In cælum &c.) Q. Ennius in Annalibus de Scipionis Africani, de Catonis, de Fabii Maximĩ, de M. Marcelli, de M. Fului Nobilioris rebus gestis scripsit. Huius proauus) Catonẽ ex Iudicibus in hac causã esse significat. Tollit) ab Ennio. Rudiũ hominẽ), i. Enniũ. Rudiaẽ eĩ vetustũ oppidũ in Calabria fuit, vbi natus fuit Ennius. Syllius lib. 12. de Ennio scribẽs, Rudie genere vetuste: Nũc Rudie solo memorabile nomẽ alumno. Idẽ paulo post, Sacer hic, ac magna virorũ Aonidũ cura est, & dign⁹ Apolline vates. Hic canet illustri prim⁹ bella Itala versu, At tolletq; duces cęlo. Ergo illũ q; hæc fecerat) Argumẽtũ a cõtrario est. Nã si qs) Nã ibi incoeptiua particula est, p̃pterea posita. In oib⁹ gẽtib⁹) In Gallia quoq; gręca, tũ legisolita authores sunt Diodor⁹ Sículus & C. Cęsar in Cõmẽtariis. Tũ em̃ latina lingua Germanis, Britãnis, Gallis, ignota erat. Itaq; Romę, in Gręcia, & in Asia Legati latine orabãt, iisq; responsa latine dabãtur, quo scilicet latine vocis honos, venerabilior per omnes gẽtes diffunderetur, vt ait Valerius Maxim⁹ libro secundo, de institutis antiquis. Tũ his) Romanis præcipue.

Atq; is tamẽ, cum in Sigeo ad Achillis tumulum astitisset, O fortunate, inquit, adolescens, qui tuã virtutis Homerum præconem inueneris. Et vere nam nisi illi ars extitisset illa, idẽ:

tumulus, qui corpus eius cōtexerat, nomen etiā obruisset. Pōpe⁹ in Theopha nēgratus.
 Quid noster hic Magnus, qui cū virtute fortunam adæqua-
 uit: nonne Theophanem Mitylenæum scriptorem rerū sua-
 rum in cōcione militum ciuitate donauit: & nostri illi fortes
 viri, sed rustici ac milites, dulcedine quadam glorię commo-
 ti, quasi participes eiusdem laudis magno illud clamore ap-
 probauerūt: Itaq; credo, si ciuis Romanus Archias legibus
 non esset, vt ab aliquo Imperatore ciuitatē donaretur, perfir-
 cere nō potuit. Sylla cum Hispanos & Gallos donaret, cre- Sylle fas-
tium i ma-
lo poeta.
 do hūc petentem repudiasset: quem nos in cōcione vidimus,
 cū ei libellū malus poeta de populo subiecisset, q; Epigram-
 ma in eū fecisset tantūmodo alternis versibus longiusculis,
 statim ex his rebus, quas tūc vendebat, iubere ei præmiū tri-
 bui sub ea condicione, ne quid postea scriberet. Qui sedulitatē
 malī Poetæ duxerit aliquo tamen præmio dignam, huius in-
 geniū & virtutem in scribendo & copiam non expetisset:
 Quid: a Q. Metello Pio familiarissimo suo, qui ciuitate mul-
 tos donauit, neq; per se, neq; per Lucillos impetrauisset: qui
 præsertim vsq; eo de suis rebus scribi cuperet, vt etiā Cor- Pinguetis
nantibus.
 dubæ natis Poetis pingue quiddam sonantibus atq; peregri-
 nū, tamen aures suas dederet. Neq; enim est hoc dissimulan-
 dum, quod obscurari non potest, sed præ nobis ferendum.

Atq; is) videlicet Alexāder Magnus. In Sigæo) Sigæum Troiæ promō. Sigæum.
 torium est, sic dictum, quia Hercules hospitio prohibitus simulauit discer-
 sum, & hinc contra Troiam venit cum silentio, quod στυγῆ dicitur. Au-
 thor est Seruius libro commentariorū in Aeneida secūdo. O fortunate)
 Alexander Ilium profectus sacrificio perfectō Mineræ semideisq; paren-
 tauit. Deinde ad Achillis statuam vna cū socijs vnguento delibutus, nu Achillem
 dusq; de more circuncurrens, eam coronis ornauit, felicē illum appellās felicem.
 quod viuo quidem tam fidū amicum, mortuo autē tam magnum cōtigit Alexāder
 habuisse præconem. Author est Plutarchus in vita Alexandri. Qui tūc appellauit

Cherilus virtutis Homerū præconē) Cherilus poeta ex Alexandri sectatorib⁹ fuit, eiusq; res gestas descripsit. Cui Alexander dixisse fertur, Malle se Theristē Homeri esse, quā huius Achillē. Author est Acron in Cōmētarijs in artē poeticam Horatii. Noster hic Magn⁹. i. Cn. Pōpeius Magnus. Theopha-
Theopha poetam) Theophanes historicus Cn. Pōpeio familiaris admodū fuit, cui⁹ res
nes hist. gestas p̄scripsit, seq; Græcorū omniū clarissimū exhibuit. Author est Stra-
Rustici bo libro tertio decimo. Sed rustici Veget⁹ libro primo negat vnq̄ potuiss
militis vt se dubitari aptiorē armis rusticā plebem, q̄ urbanā. Ea enim sub dio & in
banis me- labore nutritur, solis patiens, vmbre negligēs, balnearū nescia, deliciarum
liores. ignara, simplicis animi, paruo contenta cibo, duratis ad omnē tolerantia
 mēbris: cui gestare ferrū, fossam fodere, onus ferre, consuetudo de rure est.
 Authore Catone in libro de re rustica ex agricolis & viri fortissimi, & mi-
 lites strenuissimi gignunt. Participes eiusdē laudis) Cn. Pōpeij q̄ a Theo-
 phane perscripta esset. Nā militū auxilio res illas gessit Pōpeius. Magno
 illud clamore approbauerūt) Acclamatione, admurmuratione, strepitu po-
 puli vel militum res publice approbari p̄ M. Marcello scripsimus. Ad illū
 morē Romanū allussit Virgilius libro Aeneid. primo, Cuncti simul ore fre-
 mebat Dardanidē, id est Ilionei dicta approbabāt. Itaq; credo) credo in
 Ironia & in interrogatōne dici admonuim⁹. Ab aliquo Imperatore) Im-
 peratori. Lei q̄ p̄fesset exercitui licebat donare ciuitate milites eos q̄ in bel-
 lo fortes fuerāt. vt est in orōne p̄ L. Cornelio Balbo. Hispanos & Gallos)
 quorū cōmilitio vsus fuerat. Estq; argumentū a minore ad maius. De po-
 pulo) i. vulgaris plebeius. In eū) i. in eius laudē. Fecisset) proprie dixit.
 vt Pollio & ipse facit noua carmina. Poetę enim facere proprie dicuntur.
 Alternis versib⁹ lōgiusculis) Quales sunt versus elegiaci, quales etiā mul-
 ti sunt in odis Horatianis. Ex his rebus quas tū vēdebat) i. ex bonis ciuiū
 Romanorū. L. em̄ Sylla, vt ait Cicerō in libro de Officijs secūdo, ausus est
 dicere, hasta posita quū bona in foro vēderet & bonorū virorū, & locuple-
 tū, & certe ciuiū, prædā se suā vēdere. Sub ea cōditione) ea cōditione & ea
 ditione. lege etiā dicit. Sedulitatē) i. diligētia in faciēdis alternis versib⁹ lōgiuscu-
 lis. Est argumentū a minore ad mai⁹. Qui presertim) Q. Metellus. f. Pin-
 gue) i. indoctū, qđ pingui, vt aiūt, Minerua factū fuerat. Pingue quddā foriā-
 rib⁹ atq; peregrinū) Iis em̄ nō erat naturalis illa Romane lingue puritas.
 Quēadmodū in T. Liuiō mirę faciēdię viro putat inesse Pollio. Asini) quā-
 dā patauinitatē, vt ait Quintilianus libro. 8. Erat enim Liuius Patauinus
 Quintilianiani declamationes Hispanitatem quādā sapere Phileph⁹ scripsit.
 Dederet) id est accommodaret. Dissimulandū) id est tacendum.

Trahi- Trahimur omnes laudis studio: & optimus quisq; maxime:
murosnes: gloria ducitur. Ipsi illi Philosophi, etiam in illis libellis, quos
laudis stu- de contemnenda gloria scribunt, nomen suū inscribunt: In eo
dio.

ipſo, in quo prædicationem nobilitatemq; deſpiciunt, prædicari ſe ac nominari volunt. Decius quidem Brutus ſummus ille vir ac Imperator, Accii amiciffimi ſui carminibus temporum ac monumentorum aditus exornauit ſuorum. Iam vero ille qui cum Aetolis Ennio comite bellauit Fuluius, non dubitauit Martis manubias Muſis conſecrare. Quare in qua vrbe Imperatores prope armati Poetarum nomē & Muſarum delubra coluerunt, in ea non debent togati iudices a Muſarum honore & a Poetarum ſalute abhorrere. atq; vt id libentius faciatis, iam me vobis iudices indicabo, & de meo quodam amore glorię, nimis acri fortaffe, verum tamen honeſto, vobis conſitebor. Nam quas res nos in Conſulatu noſtro vobiſcum ſimul pro ſalute huius vrbis atq; imperii, & pro vita ciuium, proq; vniuerſa Republica geſſimus, attigit hic verſibus atq; inchoauit. Quibus auditis, quod mihi magna res & iucunda viſa eſt, hunc ad perficiendum hortatus ſum. Nullam enim virtus aliam mercedem laborum periculorumq; deſiderat, præter hanc laudis & glorię: qua quidem detracta, iudices, quid eſt quod in hoc tam exiguo vitę curriculo, & tam breui, tantis nos in laboribus exerceamus?

Philoso-
phi glorię
cupidi.
Accius.
Ennius.
Martis ma-
nubię Mu-
ſis conſecra-
tæ.

Merces
virtutis
laus.

Trahimur) natura. ſ. vt in libro de Officijs primo, Omnes enim trahimur & ducimur ad cognitionis ſciētięq; cupiditatē. Natura nos trahi & rapi alio loco ſcripſimus. Illi ipſi philoſophi) Idē Cicero dicit in libro Tufculanarum quæſtionum primo, Quid, inquit, noſtri philoſophi? Nonne ijs ipſis libris, quos ſcribunt de cōtēnēda gloria, ſua nomina inſcribunt? Nobilitatē) id eſt ſuicognitionem & nominationem. Decimus quidem Brutus) Quis Decimus prænoimen ſit, eaq; prænomina ſæpe ſiant a nominibus ſimpli- cium numerū ſignificantibus, tamen aliorum codicum lectio mihi videtur emendatior, in quibus ſcriptū eſt, Decius quidē Brutus. Decius enim Iunius Brutus Conſul fuit tempore belli Numantini. Iſq; Luſitaniam vr- bibus expugnatis vſq; ad oceanum perdomuit, vt eſt apud T. Liuium libro. 55. Pacuuium fuiſſe non multo poſt ſecundū bellum Punicum, eoq; ſene Accium iu- uenem fuiſſe A. Gellius capite. 21. libri. 17. ſcribit. Autore Cicero- ne de claris

F. SYLVIVS IN ORAT.

Accio se- Oratoribus Pacuuius Accio quinquaginta anis grandior fuit. Accij igitur familiaris Brutus aut fuit is quem nominavi, aut non multo postea fuit, sed certe Decius non Decimus appellatus est. de quo idem Cicero eodem in libro, **mius.** Vester, inquit, Decius Brutus Marci filius, ut ex familiari eius L. Accio Poeta sum audire solitus, & dicere non inculte solebat: & erat cum literis latinis tum etiam graecis, ut temporibus illis satis eruditus. Quae tribuerat idem Accius, etiam Q. Maximo L. Pauli nepoti. Ille qui cum Aetolis) M. Fulvio Nobiliori verum fuisse vitio, quod in provincia duxisset Ennium, scribit Cicero in primo libro Tusculanarum quaestionum. Is enim de Latinis Poetis scribens, Honorum, inquit, huic generi non fuisse declarat oratio Catonis, in qua obiecit, ut probrum M. Nobiliori, quod in provincia Poetas duxisset. duxerat autem Consul ille in Aetoliam, ut icimus, Ennium. Bellauit) Id verbum versus tarius est. Virgilius tamen in libro 12. ut ait Priscianus libro 8. dixit, Pietis bellatur amazones, armis, pro bellant. Id Syllius Italicus libro secundo imitatus est, Et nudis bellatur equis. Fuluius) M. Fulvius Nobilior cum Cn. Man-

Poete
odiosi.

Bellare &
bellari.

M. Fulvius
Nobilior.

Confiteor
de amore.

Gloria.

lio Volione COS. fuit. paulo post secundum bellum Punicum, ut est apud T. Livium libro 39. de Aetolis triumphalis dicit. Martis manubias) vel Marti consecratis, vel Martis, id est belli, ut sit hypallage. Manubiae quae sunt alio loco scriptum. Salute). i. absolutioe. De meo amore confitebor) id genus dicendi versus tatus est. non quod vulgare est, amorem meum confitebor, de quo alibi plura. In Consulatu nostro) quum Catilinae coniurationem investigavimus & oppressimus. Vobiscum simul) Hoc dicit, ut iudices huius gloriae faciat participes, quo eos Licinio magis benevolos reddat. Attigit) ut ante dixit, Cimbricas res adolescens attigit. Quibus auditis). i. quos versus mihi quum recitasset. Nulla enim virtus) ut finem bonorum in aeterna beatitudine collocamus, ita Romani veteres nihil magis expetendum esse quam gloriam putabant, ad eam omnes labores, omnia pericula, etiam vitae amissionem referebant, cuius beneficium nomen suum fieri immortale arbitrabatur, eaque gloria animum vinculis corporis solutum delectari. Exerceamus). i. fatigemus. Si nihil animus praesentiret in posterum) id est nisi praevideret animus, se solum corpore manere & immortalis esse: aut praesagiret, ut pro C. Rabirio, Itaque quum multis alijs de causis virorum bonorum mentes divinae mihi atque aeternae videntur esse, tum maxime quod optimi & sapientissimi cuiusque animus ita praesentit in posterum, ut nihil nisi sempiternum spectare videatur.

Certe si nihil animus praesentiret in posterum, & si quibus regionibus vitae spatium circumscriptum est, iisdem omnes cogitationes terminaret suas, nec tantis se laboribus frangeret, neque tot curis vigiliisque angeretur, nec toties de vita ipsa dimicaret. Nunc insidet quaedam in optimo quoque

virtus, quæ noctes & dies animum gloriæ stimulis concitat ^{Animus} atq; admonet, non cū vitæ tempore esse dimittendam ^{æternus.} commemorationem nominis nostri, sed cū omni posteritate ad æquandam. An vero tam parui animi videamur esse omnes, qui in republica, atq; in his vitæ periculis laboribusq; versa mur: vt cum vsq; ad extremum ^{Tspatium} spiritum, nullum tranquillū atq; ociosum spiritum duxerimus, nobiscum simul moritura omnia arbitremur? An cum statuas & imagines non animorum simulacra, sed corporū, studiose multi summi homines reliquerunt, consiliorum relinquere ac virtutum nostrarum effigiem nonne multo malle debemus, summis ingeniis expressam & politā? Ego vero omnia, quæ gerebam, iam tum in gerendo spargere me ac disseminare arbitrabar in orbis terræ memoriam sempiternam. Hęc vero si a meo sensu post mortem abfutura sunt, siue vt sapientissimi homines putauerunt, ad aliquam animi mei partem pertinebunt, nunc quidē certe cogitatione quadam specq; delector. Quare conseruate iudices hominem pudore eo, quem amicorum studiis videtis comprobari, tum dignitate, tum etiam venustate: ingenio autem tanto, quanto id conuenit existimari, quod summorum hominum ingeniis expetitur esse videatis.

In posterum) Id dicitur vsitatius a doctis: In futurum indocti dicunt se pius. Regionibus) id est terminis. Cogitationes terminaret suas) id est si animus interiret vna cum corpore. Nec toties de vita ipsa dimicaret) Animus ipse non dimicat de vita, sed homo. Animum autē Cicero sepe appellat hominē, sed qui sit in corpore. Qua de re fufius scripsimus in Cōmētariis in Ciceronē de Senectute. Nunc insident quædā) Disputat de animæ immortalitate, quod multis in locis facit, vt de amicitia, de senectute, de Republica in libro Tusculanarum quæstionū primo. Tū enim multis Romanorum hęc res incerta erat. Dimittendam) ab animo nostro: (Nam si animus cum corpore interiret, commemorationē nominis dimitteret,

F. SYLVIVS IN ORAT.

Anima
triplex.

id est relinqueret. Summis ingeniis)poetarum scilicet. Quæ gerebam) quum in aliis magistratibus,tum maxime in Consulatu. A meo sensu) id est siue animo meo mortuo non sentiam. Ut sapientissimi) Ut Pythagoras reliquiq; magnæ Græcię sapientes,& etiam Socrates, qui non tum hoc,tum illud vt in plerisq; sed idem dicebat semper animos hominum esse diuinos,iisq; quum e corpore excessissent,reditum in cœlum patere: optimoq; & iustissimo cuiq; expeditissimum, vt ait Cicero de Amicitia. Ad aliquam animi mei partem) Plato vt ait Cicero in libro Tusculanarum quæstionum primo,triplicem finxit animã,cuius principatum,id est rationem in capite sicut in arce posuit,& duas partes superare voluit, irã & cupiditatem,quas locis suis disclusit, iram in pectore, cupiditatē subter præcordia locauit.Plato in lib. de Republica nono tres animę partes appellat: vnam qua homo discit,alteram qua irascitur, tertiam in qua vehemens cupiditas epularum,poculorum,venereorum pecunię est.Duas autem posteriores animę partes interire cum corpore certū est: remanet autem illa qua homo discit,in qua ratio inest. Cogitatione quadã) Quia cogito & spero animum esse immortalem,ad eumq; gloriam mearum rerum gestarū pertinere. Quare conseruate iudices) Conclusio est per enumerationem,cui aliquid miserationis admixtum est. Amicorū) Lucullorum, Metelli & meo. Tum etiam venustate) Si locus hic emendatus est, venustatem artis poetiçę intelligas,vt ante de Roscio dicebat: qui quum esset fenex mortuus, tamen propter excellentem artem ac venustatē videdebatur omnino mori non debuisse. Nec ad corpus venustatem hoc loco referre licet Venustas enim muliebris pulchritudo est, vt ait Cicero in libro de Officiis primo. Senem autem Archiam defendit, quocirca nulla eius corporis venustas esse poterat. Ingenio autem tanto, repete videtis eum comprobari, aut hominem: tantum ingenium, id est tantam ad poeticam vim ingenitã, & quasi naturalem, quanto conuenit existimari. Legam libentius hoc loco quātum vt sit quantum oportet id ingenium existimari &c. Nam si mensurę aut precii rationē hic haberet, dixisset quātū, non quanto, & ad hominem non respexisse patet per relatiuum quod. Summorū hominum) Marii, Luculli, Metelli, Ciceronis. Maximum autē existimandum est ingenium id, quod his viris expetitur sit.

Causa vero eiusmodi, quæ beneficio legis, auctoritate municipiū, testimonio Luculli, tabulis Metelli comprobetur. Quę cum ita sint, petimus a vobis Iudices, si qua nō modo humana, verum etiam diuina in tantis negociis commendatio debet esse: vt eum, qui vos, qui vestros Imperatores, qui populi Romani res gestas semper ornauit: qui etiam his recentibus

nostris, vestrisq; domesticis periculis æternum se testimoniũ
 laudum daturum esse profitetur: isq; est eo numero, qui sem-
 per apud omnes sancti sunt habitũ atq; dicti: sic in vestra ac-
 cipiatis fidem, vt humanitate vestra leuatus potius, q̃ acerbis Poetę sancti.
 tate violatus esse videatur. Quę de causa pro mea consuetu-
 dine breuiter simpliciterq; dixi Iudices, ea confido probata
 esse omnibus: quę non fori iudicialiq; consuetudine, & de ho-
 minis ingenio, & communiter de ipsius studio locutus sum,
 ea Iudices a vobis spero esse in bonam partẽ accepta: ab eo,
 qui iudiciũ exercet, certe scio.

Causa vero eiusmodi) sup. est, quę beneficio legis, Syllani & Carboris.
 Municipii) Heracleę, vnde Legati huius iudicii causa cum mandatis, &
 cum publico testimonio venerunt, qui Archiam ascriptum, ciuem Hera-
 cliensem dicunt. Luculli) qui se non opinari sed scire, non audiuisse sed
 vidisse, non interfuisse sed egisse dicit. Tabulis Metelli) In quib; nullã li-
 turã in nomen A. Licinii videtis. De causa) Archiæ, defendendo eam,
 & quę ab accusatore obiecta sunt refutando, vt soleo aliis in causis facere.

Quę ferme a me) Melius in aliis codicibus scriptum est, quę nõ fori. vt
 ea sententia sit, quę locutus sum non fori iudicialiq; cõsuetudine &c. Po-
 stulauerat enim a iudicibus, vt paterentur eum vtĩ prope nouo quodam
 & inusitato genere dicẽdi. Communiter) Locum enim communem tra-
 stauit de studio poetico. Ab eo qui iudiciũ exercet) id est a Prętore, qui
 huic iudicio pręest. Certes scio) in bonam partẽ accepta.

FINIS.

Sub prelo Iodoci Badii Ascensii, cui rogatu D. Syluii com-
 cessum est quod præmissimus Priuilegium.

Handwritten scribbles and marks, possibly including the number '29' on the left side.

10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

Quid est amplificatio
Pula
Accepte primo
Liberal et locia dif

Quid est amplificatio
Pula
Accepte primo
Liberal et locia dif

Quid est amplificatio

Quid est amplificatio

Quid est amplificatio

Quid est amplificatio
Pula
Accepte primo
Liberal et locia dif

